

"Trnovska je ta!"

V objemu zelene tišine

Olga Kolenc

Regrat je kriv, da sem že stokrat videne griče v okolici Lokev zagledala z druge plati. In ta zdravilna zel, ki v dolini na krilih miniaturnih padalc pravkar širi semena, vabi navzgor. Na Ravnici cveti, na Trnovem bo v kratkem, na lokvarski planoti pa sveže nazobčani listi kar kličejo po beri. Z užitkom sem v zemljo zapičila nož in hitro polnila vrečo. Brazde na pravkar zorani njivi so dišale po življenju, bukovi gozdovi nad planoto pa so napetega popja čakali svoj veliki pok.

Naselje Lokve, 965 m, leži na severozahodnem delu obsežne Trnovske planote, ki s svojih vrhov ponekod že pogleduje na morje. Na skrajnem zahodnem robu se iznad Čepovanske doline dviga 1066 metrov visok Črni vrh, ki pa je z

Čepovanski dol z okolico
Foto: Olga Kolenc

Lokev videti kot zaobljen kucelj. Ravno pravšen bo za hiter podvig in združeno bo prijetno s koristnim. Nahranjena z vonjem prebujajoče prsti sem po gozdni poti hitro dosegla vrh, ki odstira razgled na Čepovanjsko dolino. Bila je bolj zelena od zelene. Zelenje je čisto počasi lezlo navzgor, tu zgoraj je komaj oplazilo vrh, kajti v zračnih bukovih krošnjah se je potikal hladen veter.

In če sem v jeseni po Krasu iskala barve ognjenih strasti, zdaj iščem zeleno. Rob doline, kjer je nekoč šumela prereka, oklepajo strma in z gozdom porasla pobočja. Divje češnje so iz zelenih valov izstopile kot bele neveste. Nato pa, kot bi slikar zamenjal paleto barv, je breg

počasi tonil v zamolčni rjavini. Bledela je, le oblaki so risali meje abstraktnih senc in svetlob, ki so na sveže pobeljeni plošči Krna dosegle vrhunec.

"Pot za zidom", Črni vrh in Veliki vrh ali Škola

Na smeh mi je šlo, ko sva tisto jutro s kolegico Darjo čisto lepo počasi ubirali Pot za zidom. Fiziatru sem zadnjič rekla, da človek postaja z leti podoben staremu avtu. Komaj popravijo star obrabljeni del, že *crkuje* naslednji. Doktor, visok kot gora, je stal pred mano in mi zelo prepričljivo odvrnil: "Vi, gospa, pa že niste podobni staremu avtu! Samo lepo počasi in zložno navzgor pa nobene velike teže na hrbtu!" Ja, to je pa super, sem mislila sama pri sebi. Počasi se daleč pride, je nekoč rekel polž.

V dobri veri, da v prebujajoči naravi česa ne zamudim, sem tako teden dni po nabiranju regrata znova pristala na Lokvah. Sledil je rahel šok, kajti že ob izstopu iz avta sem opazila, da nekaj ni v redu.

Prej zeleneča gozdna pobočja so postala rjavkasto siva, spominjala so na jesen. Pa kaj za vraga se je zgodilo? Ko mi je hlad stresel telo, sem le doumela, da je v preteklih dneh nastopila pozeba. Sedem kilometrov dolga Pot za zidom, ki poteka okoli naselja Lokve, ima rekreativen, predvsem pa zgodovinski pomen. S hojo sva začeli na Skokovem vrhu, kjer se odpira prvi obsežen razgled na verigo gora. Po nekaj zavojih v hrib sva že gledali na razpotegnjeno vas, ki je ždela v tišini. Pobočje se nama je kmalu razgalilo in ubrali sva jo po bregu navzgor, v smeri 1190 metrov visokega Velikega vrha ali Škola. Tik pod vrhom naju je čakala steza, ki vodi iz Cibje vasi, sledi še manjši vzpon, nato pa značilni vrh trnovskega kuclja. Vrh je označen, nanj vodi celo markirana pot.

Spustili sva se nazaj do skoraj v celoti ohranjene stare, danes označene krožne poti Za zidom. Malce milo se mi je storilo ob misli na prednike, ki so golih rok zemlji trgali skale in zlagali kamen na kamen. Tam spodaj so slutili zemljo, prgišče puhaste zemlje, ki omamno diši. Le pregnesti se jo mora, kajti le pregnetêna, topla in vlažna lahko tudi rodi. Zid je tako hkrati razmejeval zasebno in državno lastnino. Tako se je ustvaril lastniški odnos, ki so ga na eni strani branili lastniki zemljišč, na drugi državni logarji. Tako so logarji, ki niso smeli hoditi po zasebni zemlji, pred morebitno krajo lesa ali listja na svoji strani zidu nadzirali gozd in tako se je pot utrdila.

Kmalu sva prispeli visoko nad vas, do zadnje postaje smučišča. Povzpeli sva se še na zarasli greben, ki se le za hip razgali, pogled pa nam seže na z gozdom porasla pobočja Trnovskega gozda. Beli živžav, ki je v zimskem času že od leta 1959 odmeval preko strmin, je z milimi zimami skoraj potihnil. Naprave prerašča gozd, deluje samo še ena. Ostal je samo še spomin na mladost, na dni, ko imajo oči drugačnega *malarja*. Svet je bil večji in Lokve so bile večje, da o belih strminah ne govorim. Okorna sidra so bingljala kot novoletni okraski, pomembno mi je bilo, koga bo poleg mene vlekle navzgor. Popoldne so na progi ostale le še jame, iz katerih si se komaj skobacal, če so se dolge *dile* le pregloboko zarile. Ko sta padla še zadnja *fura* in mrak, smo v starem, danes na pol podrtem hotelu pregretih lic srebali kuhano vino ali pa čaj. Danes je vse drugače. Žive duše ni nikjer, kot da je vas izumrla. Le ptice še iste pesmi pojo in z istim zanosom spletajo gnezda.

V pretakanju misli

Drobili sva korak, klepetali in pretakali misli. Ozirala sem se navzdol na vas in v mislih iskala splet korenin, ki po staremu očetu, ki ga nikoli nisem poznala, izvirajo z Lokev. Moj stari oče Anton se je priženil na Vojsko v Mrzlo Rup, kjer sta z ženo Marijo spočela kopico otrok. Stara mati Marija se je po svojem predniku, ki je prišel nekje iz Lokovca, prav tako že prej pisala Kolenci in tako smo postali Kolenci na potenco. Moj pokojni oče Rudolf, sin tega Lokvarja, je večkrat govoril o svojem otroštvu. Oče se je praznih rok priženil nekje z Lokev, mati v Mrzli Rupi pa je dobila le majhno bajtico ob domačiji in nekaj malega zemlje. Revščina je starega očeta prisilila, da je s tesianjem hlodov služil denar tudi nekje na Hrvaškem.

Domov se je vračal zelo poredko, in to največkrat kar peš, morda s kakšno naključno konjsko vprego. Mati Marija, ki se je doma sama borila za preživetje številne družine, mu je ob obisku pogosto očitala, da je "posvetnik". Očitala mu je, da če bi bil več doma, bi mu lahko rodila še enega *puoba* – dečka. Tako je mojemu očetu še posebno ostal živ spomin na eno izmed njegovih vrnitev. Oče Anton, ki se je po dolgem času vrnil domov, je ženo Marijo zagledal brez čudovite, do zadnje plati segajoče kite. V denarni stiski jo je prodala nekemu kramarju, ki je hodil po hišah in odkupoval dolge lase. Strogi stari oče, ki je za svojo ženo rekel, da je lepa kot

Mati božja, *žleht* pa kot sam hudič, je ob izgubi njenih lepih las neutolažljivo jokal. Otroci so si z rokami zakrili ušesa, pobegnili na podstrešje, in da ne bi slišali joka, glave zarili v seno.

Kot da stari oče Anton ni že vse življenje trpel kot žival, je še umrl v najhujši zimi. Bilo je tik pred drugo svetovno vojno. Na Vojskem so zapadle ogromne količine novega snega in grozilo jim je, da ga ne bodo mogli prepeljati na štiri kilometre oddaljeni britof. Grozilo jim je, da bodo krsto prisiljeni zakopati v sneg in počakati boljših razmer. Mrzloruparji so nato s krpljami najprej naredili gaz, nato pa krsto privezali na več parov skupaj zbitih smuč. Žalostni tovor so si pogrebci okoli pasu pritrdili z vrvmi in se počasi, preko celega dne, le prebili do pokopališča na Vojskem.

Čas je ob takšnih spominih hitro minil. Dan je bil lep in nisva si delali sile. Pot se je hitro prevesila navzdol, vse do Poncale. Prečila je cesto, ki pelje proti Vojskemu ali Predmeji in krene v nasprotni breg. Pot je prehajala v stezo, steza v pot, v zavetju mladih bukev je bila znova pomladna svežina. Pot se je dvigala in spuščala, vas sva opazovali z druge strani. Spustili sva se do asfaltirane ceste, po dveh zavojih pa naju je oznaka ponovno usmerila navzgor do Črnega vrha. Pot za zidom sicer ne vodi čez vrh, vendar sva morali pred zaključkom

Lokvarska planota s poti na Črni vrh
Foto: Olga Kolenc

poti še enkrat pogledati, kaj se dogaja v Čepovanski dolini. Nič ni bilo, neveste so si že nadele predpasnik.

Stanov rob ali "Čakajoč Godota" (medveda)

Stanov rob je kot skriti zaklad. Nedaleč stran od Lazne in Lokev je, a skrit, da ga zlepa ne najdeš. Zaman sva iskali oznak, čeprav je vse skupaj zelo enostavno. Lepa gozdna pot nam v smeri Poldanovca že za prvim ovinkom na levo pokaže odcep, ki nas na hitro popelje v samo osrčje divjine. Ko že malce podvomiš, kam sploh greš, se pot, ki je namenjena odvozu lesa, naenkrat konča. Slabo markirana steza, ki iz Lazne po severni strani strmih pobočij vodi na Poldanovec, nas kmalu usmeri na razgledni rob.

Iskali sva Stanov rob, o njem pa niti sledu. Za nekaj raztežajev sva se spustili po stezi za Poldanovec in iskali rešitev. Ne, to ni prava pot, treba bo nazaj. A glej ga zlomka, le nekaj korakov nazaj proti robu pobočja se skozi goste bukove veje prikaže on. To je lahko samo Stanov rob! Ozek razgaljeni hrbet, priraščen v gornji greben, drzno pada v temno globačo. Obrnili sva se na levo in preko manjše vzpetine že stali na razgledišču. Globoko sem zajela oster zrak, ki je zarezal skozi praznino. Visela je nad dolino Trebuše in se kot voda, ki nima oblike, dvigala preko planot vse do belih gora. Nebo je bilo pomladno motno, v smeri Poldanovca je že grozil velik oblak. Nič zato, danes je tako ali tako

takšen dan, ki ni primeren za večje podvige. Moker raz, ki se bohota s pravkar cvetočim sviščem, preveč predrznim grozi, da bodo brez padala pristali nekje v Trebuši. Poiščeva vsaka svoj kot, kajti preveč je lepo, da bi se nama mudilo. Prav tu bi lahko postali Didi in Gogo,¹ kjer bi v modernem opustelem svetu v svoji majhnosti čakali na odrešitev.

Dolina Trebuše pod nama je ždela v tišini, prav tako tudi moja Vojskarska planota nad njo. V prepadnih polinah na levi je zašumelo in nekaj kamnov je v hipu zgrmelo v globel. Trop gamsov je elegantno našel prehod in izginil.

V smeri Poldanovca se odpira še en pogled, ki je v tem trenutku, tukaj in zdaj, skoraj neopisljiv. Na nazobčanih razih, ki so videti, kot bi jih pravkar ustvaril vulkan, se igrajo svetlobe. Vlažne senčne zajede temnije, črnijo. Ostri robovi nam dajo občutek, da jih bo pravkar odplaknil naliv. V odsevu razprtega brstja ter v igri senc in svetlob, svet vzdolž razov tone v abstraktnih motivih. V takšnem okolju dan najde novo ime, čas drugačno dimenzijo. Lahko bi nadelali lepe udobne poti, Slovenija bi lahko postala en sam narodni park, a takšne želje so še samo utopija. Rojeva se novo vprašanje, ali bi bil potem takšen kotiček še to, kar je zdaj. Zagotovo s tega roba ne bi več pogledovala navzgor proti Velikemu Češevniku, ali je tista temna lisa tam zgoraj medved ali ni. Darja me je modro potolažila, da

¹ Glavni osebi v Beckettovi tragikomediji *Čakajoč Godota*.

medved ob takšni uri počiva. Škoda, ker nisva imeli razpršila. Nato je zašumelo v listju pod robom in znova utihnilo. Bolj za zabavo kot zares sem ponovno pogledala navzgor, tista lisa je bila še vedno tam in nikamor se ni zganila. Potem sva modrovali, kako bi bilo, če bi pa res prihlačal od nekod. Bi bilo enostavno slediti pravilom? Lahko se delaš mrtvega, dokler ležiš na kavču, ko pa te mrcina tudi dejansko ovohava, cedi slino in preverja, ali si sploh še užiten, je pa to druga pesem. Po dolgem postanku bi naju skoraj zazeblu in odpravili sva se v smeri tiste velike rjave lise, Godotu naproti.

Veliki Češevnik, 1324 m

Na spletu piše, da o vrhu ni nobenih informacij. Potem le izbrskam nekaj fotografij in kratek opis pohodnika, ki je na koncu zapisal tako: "Takole, Veliki Češevnik – videl sem te trikrat: prvič, zadnjič in nikoli več." Ja, ta je pa poštenal! Pa pojdiva, enkrat ali trikrat, saj ni važno. Prideva, kamor prideva. Tako sva se vrnili do male jase in sledili že povsem zarasli gozdni poti na desno, ki pa se je v gozdu kmalu končala. Stali sva in gledali, kje bi bil kakšen vrh, kateri koli vrh, kajti dan je bil še dolg in po zaužitju kozje skute, rozin in pršuta sva imeli tudi dovolj energije. Čez zračno pobočje visoko nad nama je vodila pot, videti je bila široka za kamion, a nisva vedeli, kje se začne, kako priti do nje. "Nič, greva na slepo, če ne bo šlo, se bova vrnili v smeri prihoda."

Pretikaje skozi vejevje polomljenih bukev, pa tudi takšnih, ki se kot v pragozdu same spreminjajo v prah, sva prišli na nekakšen plato, na konec prej videne ceste. Svet, poln kontrastov. Pogled na levo je znova segel na Stanov rob, pa na greben nad nama, kjer se večno bojujeta sever in burja. Redke bukve, ki jih ni uspelo izruvat vetru ali uničiti žledu, v vseh držah kipijo v nebo. Skrivenčene so, ponekod si s prepletom grčastih vej dodajajo moč. Večne upornice, ki se z neustavljivo silo življenja oklepajo skalne podlage. To je svet, divji svet, to so naši Govci. To je naš skriti dragulj. Včasih so ga poznali le najbolj pogumni gozdarji in lovci.

Danes prihrumijo stroji, nadelajo cesto, dvigalo dviga hlode na kamion, kot da bi dvigalo peresa. Ne mislim, da je lahkó, da je enostavno. Le malokdo si še lahko predstavlja, kako je potekalo ročno spravilo lesa, od podrtja drevesa, obdelave in vse do spravila. Te zgodbe osebno poznam iz očetovih ust. Ko je zapadel sneg, nam je na topli peči nízal zgodbo za zgodbo. Tudi po mesec dni skupaj so spali v lesenih barakah, talili sneg in si kuhali močnik. Napol sede, napol leže so ob podtikanju polen na ogenj, zaviti v stare koce preganjali noč, ki je tu zgoraj peklensko surova.

Gozdna cesta tako lepo vijuga skozi gozd, da skoraj pozabiš, kje si. Pobočja Velikega Češevnika postajajo vse bolj kamnita, bukve na izpostavljenih mestih napenjajo kite. Svet se pod cesto skoraj

povsem umiri, mestoma se razleze v male zelene oaze. Gozd je miren in zračen, skoraj pravljichen. Zatišje ponuja mehko udobnost. Bukve spokojno razpirajo liste, njihova stebela so ravna in gladka.

Cesta se je kmalu malce spustila in pod seboj sva zagledali še eno, glavno gozdno cesto, ki vodi na Poldanovec. Zavili sva ostro na levo in navzgor, zdaj po ožji, že s travo zaraščeni poti. Svet v zatišju je bil vse bolj zelen in mehak. V zgornjem delu se je pot obrnila skrajno levo, kjer se je prav kmalu tudi končala. Pobočje je prekrival čemaž, tako velik in toliko ga je bilo, da mi je voda z listov zalila obutev. Dež je čisto na rahlo pršel, tisti pravi dež, na katerega seješ solato. Po brezpotju sva se prebili na vrh, ki je kot od vetra razkuštrana pleša. Drevo, ki pade, tam tudi strohni, kar pa vztraja pokonci, vztrajno lovi ravnotežje. Velike skale, gosto grmovje in nikakršen razgled nas vseeno ne puščajo hladne. Tudi divji raztresen košček sveta nosi naboj, morda tudi že izrečeno misel: prvič, zadnjič in nikoli več! Ne more biti vedno vse samo lepo, razen če si malce "zadet".

Nato sva zagrebli v koprive in čemaž, ki so tam zgoraj, razen seveda od tistega, kar pada z neba, stoodstotno bio. Tudi piksen od *pira* in drugih plastenek ni bilo, to pa ima zame zelo veliko ceno! Dež je ponehal in skoraj bi se razjasnilo. Vrnili sva se nazaj do glavne gozdne poti in se po njej sprehodili še do Mojske drage. Vrnitev do avta, ki naju je čakal ob cesti za Lazno, nama je zaključila še eno pot, eno lepo "trnovsko" pot. ○

informacije

Pot za zidom – krožna pot okoli vasi Lokve, Goriško, Notranjsko in Snežniško hribovje

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot.

Oprema: Običajna planinska oprema.

Višinska razlika: Skupaj 370 m

Izhodišče: Parkirišče pri gostišču v središču vasi Lokve, 965 m.

Koča: Planinskih koč na opisani poti ni.

Časi: 2.30 h (krožna pot)

Opomba: Z vzponom na Črni vrh in na Školj se tura podaljša za dobro uro.

Sezona: Vsi letni časi.

Vodnik: Spletni strani www.planota.si/en/kraji/lokve/ in www.novagorica-turizem.com/pespoti/.

Zemljevid: *Nanos, Trnovski gozd, Idrijsko in Cerkljansko hribovje*, PZS, 1 : 50.000.

Opis: Krožna Pot za zidom lahko začnemo na Skokovem vrhu, kjer se cesta prevesi v Čepovan, ali na Poncalu, ki je ob cesti za Predmejo na koncu vasi, ali v Cibji vasi, ki leži v smeri ceste proti zaselku Lazna.

Če pot začnemo na Skokovem vrhu, nas ozka steza usmeri na sever, na pobočje

Velikega vrha ali Škola, 1190 m. Sledimo oznakam za krožno pot (Knafeljčev planinski znak z dodano črko Z). Pot, ki ima zgodovinski pomen, nas kmalu popelje nad vas Lokve. Nad nami se kmalu odpre manjša čistina, čez katero se lahko po brezpotju povzpemo do markirane steze, ki vodi na vrh. Pot nadaljujemo proti Cibji vasi do ceste za Lazno. Oznake nas kmalu usmerijo desno na stezo, ki se dviga skozi gozd in nad pobočja nekdanjih smučišč. Za pobočji se steza prevesi navzdol skozi gozd do gozdne ceste, ki vodi do Poncala. Prečimo cesto za Predmejo in se dvignemo v nasprotni breg nad vasjo. Ponekod po stezi, ponekod po gozdni poti, ki potekata v senci dreves, se spustimo do asfaltirane ceste Nova Gorica–Lokve in ji sledimo do prvega ovinka. Tu nas markacija znova usmeri navzgor skozi gozd, v smer 1066 metrov visokega Črnega vrha, na katerem stoji televizijski in radijski oddajnik. Zaradi obsežnih razgledov je vsekakor vreden obiska. Pred nami je le še kratek spust do izhodišča na Skokovem vrhu.

